SISTEMUL LEGISLATIV ŞI CADRUL INSTITUŢIONAL PENTRU CONSERVAREA ŞI UTILIZAREA DURABILĂ A BIODIVERSITĂŢII

LEGISLATIVE SYSTEM AND INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR CONSERVATION AND SUSTAINABLE USE OF BIODIVERSITY

Ion GUCEAC, academician, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-9497-4628. E-mail: guceacion@gmail.com

Alina TROFIM, masterandă, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0003-4557-9602. E-mail: alinatrofim@yahoo.com

CZU: 349.6:502.131.1:502.3 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.8413851**

Abstract: *Society has a solemn duty to protect and improve the environment for present and future generations, human existence depends on this. These can be achieved by valorizing waste or taking actions to change the mindset on intelligent economic or other uses of nature's elements, which will make sustainable use of biodiversity. Conservation addressed at the educational, legislative and biotechnological level is strictly necessary to preserve the diversity of living organisms.*

Keywords: *Legislative framework, conservation, biodiversity.*

Cel mai important din punct de vedere ecologic și existențial pentru om este biodiversitatea organismelor vii, ele fiind valoarea epuizabilă economică, de o importanță socială, științifică, care ne dă posibilitatea să investigăm și să implicăm prin biotehnologii, noțiunea „bio" produselor cosmetice sau medicinale, de care societatea simte tot mai mult necesitatea [1]. Biodiversitatea menține echilibrul ecologic regenerând prin fotosinteză componența în atmosferă, de asemenea prin menținerea echilibrului chimic și biologic în sol și nu în ultimul rând, influențând asupra calității apelor, care sunt sursa sigură a calității vieții [2, 3]. Tot biodiversitatea are valoare educaţională, culturală, recreațională şi estetică. În prezent, în mare parte datorită factorului antropic [4, p. 313], biodiversitatea suferă schimbări ireversibile.

Unele specii de plante sau animale devin pe cale de dispariție, altele dispar difinitiv și astfel întrerup anumite lanțuri trofice necesare pentru existența ecosistemelor întregi. Din acest motiv cadrul legislativ în domeniul conservării şi utilizării durabile a biodiversităţii este unul în continuă creare și perfecționare.

Procesul de îmbunătăţire a cadrului legal este atins și prin armonizarea acestuia la practicile internaţionale. Unde se creează premize pentru cooperarea în diverse domenii dintre Republica Moldova şi Uniunea Europeană și anume în sistemele politice, economic și nu în ultimul rând, ecologic. Cadrul legal de conservare a biodiversităţii include următoarele acte legislative [5]:

1) Codul funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991;
2) Codul silvic nr. 887-XIII din 21 iunie 1996;
3) Legea nr. 1515-XII din 16 iunie 1993 privind protecţia mediului înconjurător;
4) Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995;
5) Legea nr. 1102-XIII din 6 februarie 1997 cu privire la resursele naturale;
6) Legea nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat;
7) Legea nr. 591-XIV din 23 septembrie 1999 cu privire la spaţiile verzi ale localităţilor urbane şi rurale;
8) Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate nr. 1041-XIV din 15 iunie 2000;
9) Legea nr. 755-XV din 21 decembrie 2001 privind securitatea biologică;
10) Legea nr. 325-XVI din 15 decembrie 2005 cu privire la Cartea Roşie a Republicii Moldova;
11) Legea nr. 149-XVI din 8 iunie 2006 privind fondul piscicol, pescuitul şi piscicultura;
12) Legea regnului vegetal nr. 239-XVI din 8 noiembrie 2007;
13) Legea nr. 94-XVI din 5 aprilie 2007 cu privire la reţeaua ecologică;
14) Legea nr. 91-XVI din 5 aprilie 2007 privind terenurile proprietate publică şi delimitarea lor;
15) Legea apelor nr.272 din 23 decembrie 2011 și este stict necesar ele să funcționeze [5].

De asemenea sunt elaborate pachete de măsuri concrete care să protejeze ecosistemele naturale, care de fapt sunt menite să susțină viața şi bunăstarea umană pentru un viitor îndelungat.

Vrem să menționăm că cele 5 scopuri strategice sunt binevenite și în cazul conservării biodiversității în Republica Moldova precum și la nivel global, ele urmează a fi transpuse în strategiile naţionale fiind următoarele:

1) scopul strategic A: abordarea cauzelor care determină pierderea biodiversităţii prin integrarea cerinţelor de stopare a procesului de pierdere a biodiversităţii de la guvernare pînă la societate;

2) scopul strategic B: reducerea presiunilor directe asupra biodiversităţii şi promovarea utilizării durabile;

3) scopul strategic C: ameliorarea stării biodiversităţii prin salvgardarea ecosistemelor, a speciilor şi a diversităţii genetice;

4) scopul strategic D: sporirea beneficiilor de pe urma biodiversităţii şi a serviciilor ecosistemice;

5) scopul strategic E: fortificarea capacităţilor de implementare a Strategiei prin planificarea participativă, managementul cunoştinţelor şi fortificarea capacităţilor legislative şi instituţionale [5, p. 9].

Dacă să vorbim despre biodiversitate, Moldova este o Țară bogată în specii, iar biodiversitatea agroforestieră este dominantă. Există 1842 de specii de plante vasculare și aproximativ 4600 de specii de plante inferioare și ciuperci dintre care și algele sau cianobacteriile au devenit obiectul protecției fiind înscrise în Cartea Roșie, ceea ce demonstrează nivelul de poluare a habitatelor lor. Toate speciile includ 13 specii relicte, 208 specii de plante și fungi din ediția a 3-a a Cărții Roșii (2015) și 4 specii la limita răspândirii naturale. Diversitatea speciilor de plante este deosebit de ridicată în păduri (peste 850 de specii), în pășuni (aproximativ 650 de specii) și în stepă (peste 600 de specii) [6, p. 88].

În Moldova există aproximativ 16 540 specii de animale (461 de vertebrate și peste 16 000 de nevertebrate). Acestea includ 55 de specii relicte ponto-caspice (din care 10% sunt endemice din bazinul Mării Negre) și 219 specii din ediția a 3-a a Cărții Roșii (2015) [7]. O mare parte de specii de animale au dispărut complet din R. Moldova. Deși cea mai mare diversitate de vertebrate este înregistrată în păduri (172 de specii), 153 (89%) din aceste specii se găsesc în pădurile asociate cu lunci. Coridoarele riverane și zonele umede sunt deosebit de importante pentru păsările migratoare și toate organismele vii sunt influiența continua a factorului antropic. Toate organismele sunt adevărata comoara Statului care are menirea de a păstra diversitatea prin diferite moduri, cee ace în zilele noastre a devenito datorie și o necesitate [8, p. 92].

În sensul conservării biodiversității Republica Moldova este parte la zece convenții și acorduri internaționale și regionale în domeniul biodiversității. Stadiul punerii în aplicare a convențiilor/ acordurilor la nivel național este reflectat în rapoartele naționale elaborate și transmise secretariatelor convențiilor/ acordurilor. – Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, iunie 1992), 1993 [9]; Protocolul de la Cartagena privind securitatea biologică (Montreal, 2000), 2002 [10]; Protocolul adițional Nagoya-Kuala Lumpur privind răspunderea și repararea daunelor; Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea; Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992), adoptat la Nagoya la 15 octombrie 2010; Protocolul de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și distribuirea corectă și echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora (Nagoya, 29 octombrie 2010), 2016; Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), (Washington, 1973), 2000; Convenția privind conservarea speciilor migratoare ale animalelor sălbatice (Bonn, 1979), 1979; Acordul de conservare a păsărilor în Europa (Londra, 1991) BirdLife International, Acordul privind conservarea populațiilor de lilieci europeni, (EUROBATS, 2000); Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (Haga, 1995), 1995.

Uniunea Europeană a jucat un rol internațional important în căutarea de soluții pentru problemele legate de pierderea biodiversității, despăduriri și schimbările climatice. Conferința ONU privind mediul și dezvoltarea din 1992 a reprezentat un pas important în vederea conservării biodiversității și protejării naturii, grație adoptării Convenției privind diversitatea biologică. În 2011, UE s-a angajat să stopeze pierderea biodiversității și degradarea serviciilor ecosistemice în UE până în 2020. Acordul de la Paris din 2015 privind schimbările climatice subliniază că este important să se asigure integritatea tuturor ecosistemelor și protecția biodiversității. Comisia a propus, în cadrul Pactului verde european, o nouă strategie privind biodiversitatea care urmărește să lanseze redresarea biodiversității europene până în 2030, în beneficiul oamenilor, al climei și al planetei [10].

Vrem să menționăm că primul instrument juridic internaţional care consacră explicit dreptul la mediu a fost adoptat în cadrul Conferinţei Organizaţiei Unităţii Africane3 sub denumirea de „Carta africană a Drepturilor Omului şi

ale Popoarelor, un document regional, care în art. 24 prevede că „toate popoarele au dreptul la un mediu general satisfăcător, favorabil dezvoltării lor", deci este strict necesar să fie creat de către om pentru om panoul legislativ funcțional pentru protecția mediului și a biodiveersității [11, p. 97-125].

Toate convențiile se dorește să fie implementate și atunci conservarea biodiversității microorganismelor până și a mamiferelor va conduce la dezvoltarea în primul rând a ramurii economice a Țării noastre. Conform articolului 37 din Constituția Republicii Moldova Omul are dreptul la un mediu înconjurător sănătos; (1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viaţă şi sănătate, precum şi la produse alimentare şi obiecte de uz casnic inoffensive; (2) Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber şi la răspîndirea informaţiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condiţiile de viaţă şi de muncă, la calitatea produselor alimentare şi a obiectelor de uz casnic [12].

Deci omul are un drept fundamental la condiţii de viaţă satisfăcătoare, într-un mediu a cărui calitate să-i permită să trăiască îndemnitate şi bunăstare, astfel natura devine în centrul atenției iar legea este necesar să propună și uneori să inpună executarea sa. Societatea are datoria solemnă de a proteja şi îmbunătăţi mediul înconjurător pentru generaţiile prezente şi viitoare, de acest lucru depinde existența umană. Aceste fapte pot fi atinse prin valorificarea deșeurilor sau efectuarea acțiunilor în sensul schimbării mentalității asupra utilizărilor inteligente economice sau de altă formă a elementelor naturii, ceea ce va face utilizarea durabilă a biodiversității, iar conservarea abordată și la nivelul educational, și legislative, și biotehnologic, este strict necesară pentru păstrarea diversității organismelor vii.

Referințe bibliografice:

1. Trofim A. Evaluarea Stării Ecologice a Râului Cogâlnic Și Elaborarea Metodelor de Epurare a Apei, Teza de Doctor, 2013, Chișinău, 314 p.
2. Trofim A., et al. Cyanobacteria- important sources of bioactive substances with antimicrobial activity. In: J. Applications of Chemistry in Nanosciences and Biomaterials Engineering. NanoBioMat 2022 – Summer Edition. București, România, p. 39.
3. Guceac I.. Dreptul la apă – un nou drept fundamental al omului. Revista Academos nr. 3(18), septembrie 2010, p. 41.

4. Tărîță A. et al. Sistemul integrat de indicatori pentru estimarea impactului intervențiilor antropice asupra ariilor naturale biodiversitatea în contextul schimbărilor climatice Materialele Conferinței științifice cu participare internațională 25 noiembrie 2016, p. 313.
5. Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 [citat 20.02.2023]. Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_21.pdf
6. Ecosisteme și biodiversitate [citat 01.03.2023]. Disponibil:https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/md/BD_Mainstreaming-ProDoc_Rom.pdf
7. Cartea Roşie a Republicii Moldova. Ed. a 3-a. - Ch.: Î.E.P. Ştiinţa, 2015, 492 p.
8. Lozan A., et al. Republica Moldova. Al 6-lea Raport Naţional cu privire la diversitatea biologică. Chişinău: S. n., 2019 (Tipogr. „Bons Offices"), 92 p.
9. Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, iunie 1992) [citat12.01.2023]. Disponibil: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=306829 https://www.cbd.int/countries/?country=md.
10. Biodiversitatea, exploatarea terenurilor și silvicultura., Articolele 3, 11 și 191-193 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene [citat 22.02.2023]. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/ro/FTU_2.5.3.pdf.
11. Trușcă P., Trușcă A. Dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos în jurisprudenţa CEDO. Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative 1(23), 2009, pp. 97-120.
12. CONSTITUŢIA REPUBLICII MOLDOVA. Publicat: 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140, MODIFICAT LP52 din 16.03.23, MO97-99/24.03.23 art. 150, în vigoare 24.03.23 [citat13.03.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro